TESTA, A.G.

MARCELLUS

MALPIGHIUS

MARCELLUS
MALPIGHIUS

M. MALPIGHIUS

SERMO HABITUS BONONIÆ

IN AULA M. R. ITAL. STUD. UNIVERS.

PRO SOLEMNI STUD. INSTAUR.

ANNO M.D.CCCX. VII. KAL. DECEMBRIS

AUCT. ANT. JOS. TESTA

MED. CLIN. P. P. COLLEG. ITAL. DISCIPLINIS

ET ARTIBUS ADAUGENDIS LX VIRO.

BONONIÆ

EX TYPOGRAPHIA JOSEPHI LUCHESINII.

1810

Marcellum Malpighium isto die dicturus alterutrum P. C. principio maximopere verebar, primum ne qui summos in Naturali Historia, Anatome, et Medicina honores jam diu fuerat consecutus, propter inconsiderantiam dicentis subito minor fieri inciperet, vel fieri saltem videretur, prætereaque quod ejusmodi essent Malpighii merita, quorum unicus et palam dicendus sermo nequaquam posset meminisse. Et istud quidem in admirabili virtutum ejus magnitudine erat positum, alterum in ingenii facultatumque mearum inopia, quæ me ab illustrium hominum laudationibus prohibeat, non item ab eorum cultu, quos uti divinissima cæli dona venerari sum solitus, et pro eorum nativitate gratias quantas maximas diis immortalibus referre.

Atqui supremi Italicarum Litterarum, earumque cupidissimi et studiosissimi Præsidis mandato splendididissimum hunce diem vobis omnibus auspicaturus ecquid supererat mihi, quod facerem mei etsi animi infirmitatis plane gnarus, et pluribus etiam, quam ante consueveram, aliisque studiorum curis impeditus? cujus, orabo, erat mihi Medico et Medicinam octo jamque annos Bononiæ profitenti, plus quam Malpighii mentio facienda? cujus ego melioris ampliorisque famæ opinione audientium animos ad bene merendum de Litteris suscitare potuissem, sive quem alterum P. C. præsentia et sapientia vestra digniorem, quem coram vobis more majorum inducerem, uno excepto Malpighio, maluissem? hunc, ego dico, neque alium, quotquot hic adestis Bononienses et exteri præstolari a me omnes videbamini. Quam ob caussam, quiquid initio metueram, ne propter laudandi viri amplitudinem ausibus ipse meis exciderem, jamque aliquanto vobis, Auditores, videndum superest, ne quod jussus

ego officium ingredior, voluntate fere etiam vestra me ad tanti nominis commendationem adhortante, majus mihi periculum propter judicii vestri severitatem immineat.

Primum itaque de ejus vita, vivendique genere dicam et fortuna, qua in utramque usus est partem, in ea, quæ ipse invenerit aut perfecerit, altera orationis parte lapsurus, eaque, quam incredibilis dicendarum rerum ubertas et viri gloria sinet, celeritate sermonem confectum habebitis, quantum profecto sine gratia et ambitione eum accusare sit facile, nequaquam vero, quod in prodenda virtutis ejus recordatione studio vel dicam amore melius defuerim. Favete animis, Auditores, neque enim, quantum potero, patientia vestra abutar.

Marcellus Malpighius Crevalcorii in humili Bononiensium oppido, qua prope ad ad Mutinensium et Ferrariensium fines itur natus est anno millesimo sexcentesimo vigesimo octavo, martio ineunte. Is cujusmodi pueritiam atque adolescentiam duxerit, mini-

me vulgatum est: parentes certe habuit frugi, et honestos, et optimam ejus vivendi rationem et mores ad Sapientiam comptos, quidquid præterea vixit, quod cum summa animi integritate inter studia fuit totum, facile ostendit: neque etiam eos, qui in protervitatem et vitia adhuc pueri flectuntur, æquus Juppiter ita amare solet, quos postea virtutibus et nomine opimos in cælum evehat: neque ego puto nativum in declivi loco aeris udorem, perinde atque siccitatem in altioribus et montanis satis per se obtundendis sive acuendis animis prodesse, ut, qui in hunc modum absolute existimant, ii mihi non solum animorum immortalium oblivisci videantur, sed præterea, quod in phisicis monstrari potest, cujusmodi sit hominum natura, quam nullus plagarum situs, et nulla ortus eorum ratio certis continere queat finibus, quod in plantis, cæterisque animalibus vix non omnibus fieri videmus; scilicet quod plantas et animalia ratione carentia ad soli, terrarumque varietates, rerum magna Pa-

rens finxerit, homines non ita, quorum pedibus cuncta, quæ in mundo sunt, subiecerit, nos ad majora imo longo maxima dubio procul comparatura. Jamque Malpighius decimum et septimum ætatis annum attigerat, cum is primum Bononiam veniens Franciscum Natalium quattuor annos in Philosophia audivit, quem eloquentissimum fuisse ajunt, totumque in Aristotelis et Peripateticorum principiis: ea dico principia, ex quibus postquam Sarpius, et Galileus, ingentesque alii fama viri prodierunt, tanto mulctari odio cæpta sunt, ut ne quidem ab eorum nominibus procul absit iniuria. Quo circa jam diu in suspicionem veni, ne tota illa antiquorum philosophantium Schola nimium omnis perierit: nimirum, quod externorum sensuum, unde philosophandi ratio postmodum quæsita est, nulla esse queat certa et determinata in percipienda veritate utilitas, quam non antea parata et diu exercitata sensuum internorum acies præiverit.

Interea Malpighius Patre et Matre et

Avia fere coniunctim orbatus pro ea, qua ferebatur erga ingenuas Artes, earumque utiliores, voluntate in Medicorum palæstram se recepit, et præceptoribus usus est Bart. Massario, et Andrea Mariano, quorum primus excitato domi suæ discipulorum conventu Harvejana inventa, aliaque ejus ætatis noviter proposita sedulo agitabat, Marianus vero in Hippocrate totus versabatur, eumque in curationibus morborum presso, quantum poterat, pede sequebatur. Ejusmodi nihilo tamen minus erat tunc temporis Bononiensium Minerva, quæ, posteaquam magnum illud Scientiarum et Naturalis Historiæ robur Ulisses Aldrovandus obierat tribus et viginti, antequam Malpighius nasceretur, annis, itemque post Dominici Bartholetti, quem Malpighius nequaquam Bononiæ videre potuit, interitum, nihil magnum uti antea et post in Philosophia, et Medicina earum studiosis offerret, proxime tamen et mox iterum habitura videretur propter Bonaventuræ Cavalerii summi illius Mediolanensis Geometræ studia, itemque

propter studia Joh. Bapt. Riccioli Ferrariensis, tum demum Joh. Dominici Cassinii Nicæensis, hem quanta et præclara Philosophorum ingenia, quæ Bononiam simul circa Malpighii ætatem convenerant: neque ea poterant, quin ingentem Bononiensibus doctrinæ et nominis amplificationem rursus pollicerentur. Verum autem Sapientiæ fructus, quos a claris Scientiarum magistris expectare fas est, non ii admodum cito et mature, sed quadam plerumque tarditate proveniunt tum propter difficultatem instituendorum illustrium virorum, quæ vix dici potest, quanta maxima sit, tum propter difficultatem serendæ palam Sapientiæ, quod ultimum si desit, magnos homines in civitate quacumque nasci paullo adhuc est difficilius. Neque propterea futuræ doctrinæ fiducia Malpighio, cum juvenis esset, utilitati fuit, qui sive doctoratus lauream, sive postea cathedram, ut tum moris erat, a Collegio Doctorum, et Senatu peteret, prima in dubitatione posita fuit, alteram triennio solum, postquam petiisset,

et contra quam fieri erat solitum, obtinuit. Quod genus adversa primorum erga Sapientes, et eos qui sapientes fieri curant, voluntas vix non semper cum summa optimarum disciplinarum caritate, ubivis ista fiant, coniungitur: exemplo, quod Sapientia iis locis extranea sit; quod nequaquam accidit, ubi propter doctorum hominum copiam ad multos ea pervulgata est.

Anno, antequam cathedram publice conscenderet, præceptorem suum dulcissimum Barth. Massarium amisit, neque justissima ista et diuturna mæroris caussa levari visa est, cum is et reliqui ejus auditores ære collato, quanta licuit celebritate, præceptori suo parentavissent. Quæ suprema pietatis discipulorum erga præceptores officia, neque intermissa reverentiæ debita, quoad ii supervixerint, quantum adolescentibus, qui meliores postea habiti sunt, semper summopere placuerint, vix dubio locus est: cui namque liberales disciplinæ earumque amor in honore fuerint, quem non similiter quidquid sanctissimum in vita est,

amor et pietas erga parentes et magistros non admodum delectent. Malpighius præterea non contentus cum Massario suo conjunctione doctrinæ, in ejus quoque familiam se quodammodo adscivit, ejusque sororem sibi in matrimonium duxit, lectissimam fæminam, et quod Litteratis cum primis viris est comodissimum, prudentissimam, cum eaque sine ulla querimonia ad senium usque vixit. Post quæ Professor a Senatu Bononiensi anno post dictus est: sed paucis subito post mensibus Ferdinandus II Medices ad Theoricam Medicinam Pisis profitendam eum perhonestis conditionibus invitavit: quam invitationem cum sibi nequaquam respuendam duxisset, Pisas ivit, ex eoque in familiaritatem cum Alphonso Borellio venit. Præterea Magalottum, Chimentellum, Barbatum, Uberium, aliosque non incelebres nomine viros, quibus Pisanorum studium fulciebatur, dignitate et doctrina proximus adivit, sic eorum unoquoque officium suum gerente, ut quod in Litteratorum hominum consortio est dulcissimum, præcipue

quando cum doctrina mores incedunt, alter alteri opem, sive potius calcar incitatioribus perpetuo animis inferret. Quid vicissim cum Borellio Pisis degens profecerit, deinceps dicam: quem suarum observationum adiutorem et socium habuisse nemo dubitat, non adeo præceptorem, quod Hallerus sæpe nimium in Italicis præsertim rebus judicio festinans dixit. Absoluto Pisis triennio, sive quod aliquid sibi propter aerem loci metueret, quod ille caussatus est, sive propter rationes alias, quibus Litteratissimi etiam homines, interdumque inaninate non procul omni, aliquando abundant, Bononiam rursus remeavit, tametsi Ferdinandi II nomine magnum sui desiderium inter Pisanos testatum sit. Bononiæ redux totum se in Phisicis et Anatomicis abdidit, non meliore propterea quam antea inter suos sorte usus: quidquid enim contra vulgi opinionem inchoaret, haud quaquam erat satis privatis et publicis aliorum Medicorum sermonibus irrideri, sed et ad probra et convicia usque ibatur; tantum malorum Sapienti, qui solus in civitate sit;

impendit; neque enim si Fracassatum suum unumque aut alterum quempiam demere velimus, alii tunc erant Bononiæ, qui non in adversas inimicorum Malpighii partes propenderent. Quam ob caussam, cum tribus, postquam Bononiam rursus venerat, annis Senatus Messanensis post Petri Castelli Medici doctissimi obitum primariam Medicinæ cathedram et superadditum pingue minerval ei obtulisset, Bononia iterum excessit, et Neapolim contendit, Thomæ Cornelii, et Leonardi Capuani initis in ea urbe amicitiis fere sapientior factus: et demum Messanam navigavit. Erat tum Messanæ Jacobus Ruffus Vice-Comes Francavillæ, superioribus annis Malpighio Pisis notus, ab eoque, ut erat animo in Litteras et Litteratos cujusque ordinis paratissimo, quo nihil amplissimo stirpis genere dignius dici potest, hospitio exceptus est; eumque se Malpighio Ruffus perpetuo gessit, qui in rebus omnino cunctis ei impensius faveret. Prætera, qui Messanensium studia, quæ Maurolicus sæculc, quod anteverterat, insoli-

ta prorsus luce perfuderat, erant eo tempore etiam non pauci, qui curarent, in Naturali cum primis Philosophia, quantum saltem Malpighius narravit: nihilo tamen minus eorum nemo Malpighio æquari poterat, quorum propterea nomina in gratiam fere solam Malpighiani sermonis posteritati superfuerunt. Quapropter, tametsi docendo medendoque ejus doctrina in vulgus magis quotidie inclaresceret, nemini mirum erit, si cui propter unitatem et excellentiam ingenii et propter multitudinis contradictiones et inimicitias domo sua abeundum fuerat, in alienam civitatem receptus, pariterque ibi solus, inque unica Dominici Catalanii, cum quo Messanæ coniunctissimus vixit, consuetudine, post quadriennium in Patriam iterato fuerit remeandum, necquicquam contra obstante optima erga illum voluntate Messanensis Senatus, a quo per quadriennium Professor secundo fuerat salutatus. Cum Romam venisset, Nicolaum Stenonem hospitem habuit, hominem, si quis alter, eo tempore ad Malpighii commercium, et neces-

situdinem natum, cujus propterea recordationem amoris plenissimam Malpighius de se ipso scribens fecerit.

Agebat tunc Malpighius ætatis annum octavum supra trigesimum, doctrina, inventis, et medendi peritia, Pisana et Messanensi cathedra, illustrium virorum judicio ubicumque clarus, clarior immo clarissimus, ubique non esset, propter silentium invidiæ: cumque Messanensium Senatus missis ad eum epistolis amoris et observantiæ plenissimis magno ejus reditum opere oraret atque obsecraret, visum in finem est iis, per quos Bononiensium studia gerebantur, prolato honoris et minervalis incremento, scutatorum nummorum bis centum et quadraginta priorem, quam de eo habuissent, oblivionem eluere: scilicet et aliquando ignava pectora despectæ dudum virtutis magnitudo frangit. Quapropter actis, quantas maxime posset, Messanensibus ab Malpighio gratiis, suisque rite constitutis domi rebus, quod reliquum temporis Bononiæ fuit, naturalibus disciplinis plus per-

ficiendis, et in multis etiam inchoandæ Naturali Historiæ, suorum et exterorum incolumitati, propter frequentissima domi forisque ad tuendam valetudinem consilia, totus denique sapientiæ prudentiæ et patientiæ vixit suo tempori et posteritati, Italiæ omni et præterea totius mundi comodis et virtutum emolumento. Pomeridianis horis in plurimo Auditorum conventu publice de Medicina disserebat, et rursus confestim se domum recipiens plantas, animalia, hominum corpora contemplabatur, eaque sola, quæ plus semel et attente vidisset, aut manibus tetigisset suis, depromptas in finem a Naturæ penu veri imagines suo et aliorum quæstui ducebat, nequaquam ad novitates intentus sed in veritate totus, quæ semper esset duratura. Sæpius rusticabatur, et erat Corticellæ locus cumprimis ei acceptus, neque aliud cum dignitate majore otium inveniri poterat, unde doctrinarum merces ad singulos omnino homines manaret quam amplissima. Quo factum est, ut in tanta meritorum ejus luce quotquot in

Europa per ea tempora, Philosophi, Anatomici, Botanici, Medici splendore nominis inclarescerent, vix unus eorum aut alter esset, qui non Malpighium propter comunia studia omni cultu prosequerentur, vel quibus cum Malpighius non in gratiam veniret, sive mutua epistolarum intercessione, sive propter discipulorum et amicorum itinerantium officia, cum ad Bononiam appellerent; exin Willisii, Grævii, Sponii, Meibonii, Bartholini, Silvii, Stenonis, Redii, Borellii, et celebriorem quorumque in Europæ Scholis docentium initæ ab eodem amicitiæ, quas postea habitæ cum eorum aliquibus disceptationes, quod nonnumquam inter doctissimos et mitissimos usque homines accidit, necquidquam dissuerunt. Inter quæ Londinensis Societas, haud multo antea constituta, Malpighium sibi conjungi voluit, quæ maxima fuit ejus famæ accessio. Jam enim Oldelburgius, qui ejus Academiæ ab actis erat, ab eo tempore, quo Malpighius Messanæ commorabatur, eum Societatis nomine rogaverat, ut quamcumque

amplificandæ Naturali Historiæ simbolam is contulisset, continuo Londinum mitteret, tum potissimum quidquid bombyces, et eorum opera suis sive alienis periculis exploravisset. Quare Malpighius gloriari de se poterat, se Florentinæ Academiæ, quam ab experiundo nominaverunt, incunabula fere fovisse, eisque, cum apud Pisanos degeret, subsidio fuisse: rursusque Londinensis Academiæ, si non conditoribus, primis saltem et maximis ejus nominis auctoribus interfuisse, cum eoque prima et splendentissima, quotquot postea fuerunt, sapientium Virorum disciplinis et artibus adaugendis Collegia originem habuisse, unde cæteræ totius mundi partes sua ad Naturam et veritatem studia deinceps composuerunt.

Jam vero Phisicum, Anatomicum, et Medicum, quotus ille quisque fuerit, intueamur. Verum enim, a quo primum Messanæ forte apud Ruffum ruri diversatus tracheas in frustulo ligui castaneæ vidit, is a Natura ipsa manu duci visus est, qui stupendas, nullius-

que oculis ante subiectas rerum novitates in plantarum Anatome primus aperiret, unde, quod est apud omnes in confesso, suorum operum maximum octo circiter annorum intervallo prodiit nulla delendum ætate, et seræ, quod credimus, posteritatis delicium. Orsus ille a cuticula corticis utriculos trunci patefecit, sive horizontales sacculos et annulos ordine dispositos, strataque fibrarum in retis modum, quæ per trunci longitudinem porrectæ angustiore perpetuo reticulo fere in librum desinunt: præterea ligneam portionem suis contextam particulis, et maximam partem fibris sive fistulis per longum ductis, quæ orbiculis invicem hiantibus compositæ, laqueatis inque angulares areas desinentibus orbiculorum fasciculis medullam versus productis constant, sic ut propter alternos super equitantium et transversorum fasciculorum ordines fere atque stoream texere videantur. Quæ cuncta, quantum in forma, situ, et complexu partium aliter atque aliter compareant juxta diversitates herbarum fru-

ticum et arborum prosecutus est diligentia prorsus incredibili: insuper et compositionem trachearum ex laminis, istarumque a zona tenui et pellucida, quæ, procul ab animalium tracheis, in longum resoluta et extensa a principio ad finem integra omnis queat educi: qua occasione divulsa caulis adhuc virescentis continuitate peristalticum motum quemdam animali ad finem in tracheis vidit: sive etiam tracheæ aeri unice et plantarum halitui inserviant, undeque aerem, an non ab ima tellure ebibant, et an non cum aere simul plantarum succi ferantur, pluribus inquirit. Prætérea venit ad singulares quosdam fibrarum fasciculos et canaliculos, unde lac, gummi, et resina funduntur, tum ad interpositam cortici et ligno substantiam, alburnum dictam, itemque ad medullam, quam globulorum, sive utriculorum membraneorum series efficit, et rursus, quantum medulla usu et natura a cortice distet, disserit; cum certe in surculorum segmentis plerisque ea locum impleat cordis, vel cerebri, et matricis. Sed et ra-

dices, et truncos, ramos, folia, gemmas, surculos, folia seminalia, cotiledones et placentulas, pericarpium et plantulam et semina, et germinationis et nutritionis vias ostendit, quibus modis, et qua circuitionis lege succedant, quantaque sit aeris necessitas, præterquam ad conservandam plantarum vitam, in reliquis earum officiis et usibus. Neque satis ista fuerunt ea, quæ juxta naturam accidunt, in plantarum ortu, earumque incrementis, et propagatione demonstravisse, in quibus summam cum animalibus plantarum similitudinem agnovit, nisi insuper in earum infirmitates inquisivisset, et gallæ, et tumores, et quæ super in plantis crescunt, cujusmodi essent, dixisset: nec sibi quiescendum putavit, quousque ad ea plantarum genera descendisset, quæ flexuoso et multiplici lapsu crebris cum proximis plantis amplexibus vinciuntur, et capreolis, quos Botanici dixerunt, atque iteratis vinculis impediuntur: tum in finem ad eas pervenit, quæ in aliis plantis vivunt et expatiantur, quibus singulis, uti

et fungis mucori et musco ortus suos a seminibus dixisse visus est. Quare nequaquam mirari desino splendentissimum illud Botanicorum lumen Linnæum, cum in libro, quem edidit de Philosophia Botanica, a primoribus ad novissimos ætatis suæ herbariæ rei curatores descendisset, Malpighium penitus siluisse, qui Botanicæ Vesalius alter cum ratione dici potuisset, imo nec Philosophis, nec Phisiologis Botanicis eum accensuisse, eumque dumtaxat, postremo quasi loco, inter Botanophilos Anatomicos nominavisse. An quod aliter et melius Malpighiana aliqua postea nonnullis visa fuerint, et vero propius repræsentata, nitidiore cum primis iconum elegantia, quam fecerat Malpighius, qui suas ipsemet tabulas expresserat, et lineaverat? Sed istud quidem omnibus hominum inventis comune est, ut nemo unus omnia simul invenerit, et ad unquem perfecerit: vix profecto dubitabimus id genus observationes, quod antea diximus, Malpighium cæpisse, ex quo Messanæ degebat, quibus

annis Robertus Hookius microscopiorum emendationem Londini susceperat, ejus *Micrographia* serius aliquanto post prodeunte, anno scilicet sexcentesimo et septimo supra sexagesimum, cum jamque Malpighius Bononiam iterum rediisset. Neque a Graevio Malpighius quidquam mutuari poterat; cum Graevii plantarum Anatomia undecimo circiter post anno lucem viderit, ex quo Malpighius ad Londinensem Societatem suum miserat librum: praeterea, quod Graevium in multis Malpighius superaverit, potissimum in his, quae ad seminum incrementa pertinent, inque ejus librorum ordine, novissimo Curtii Sprengel judicio proditum est, qui herbariae rei Historiam conscripturus primas Malpighio laudes detulit, quod veram corollae differentiam a reliquis partibus, et seminum ortum, eorumque vicissitudines et germinationem ostenderit, cum primis in monocotyledonibus, usumque cotyledonum et annulatas filicum capsulas docuerit: nihilo tamen minus Sprengelio quoque, Malpighii studia paullo serius post ea Graevii

prodiisse visa sunt. Oh superbissimam exterorum hominum adversus justissimas Italorum laudes duritiem, et quousque tandem desinent nolle nostra esse, quæ ingeniis nostris ante reliquas Gentes post Græcorum memoriam Natura tribuit, vel eorum saltem quasi cum occultatione quadam, sive, ut melius dicam, fastidiose recordabuntur? Ea certe Malpighiani operis, quo primum lucem vidit auctoritas fuit, ut certatim ubique in Malpighii sententias iretur, quod fecit inter primos carissimæ vir memoriæ Fr. Redius mutata ea, cui antea nupserat, de Gallis opinione. Neque Borellii invidentia, quæ iterum in plantarum Anatome, prout in ea animalium Malpighio adversata est, huic damno fuit, quin potius fuit incitamento, cur res antea a se propositas clariore in luce poneret.

Succedit de Bombyce liber, sola dictanu Natura conscriptus, et in gratiam Londinensis Societatis exaratus. Et in isto similiter ab ovo ad bombycem ad aureliam et papilionem ita singula prosequitur, ut ne quid

amplius sinat desiderari. Scilicet et ovi colorem, ejusque mutationes, et incubationem enarrat, et præterea suam, in quam promitur, anni particulam, et bombycis figuram et magnitudinem et corium et annulos et stygmata et folliculum et serica intestinula, et quæ bombycum cura sit habenda, et speciales eorumdem cachexias, et morbos, et quid ab austro et frigore lædantur, nequaquam vero contra vulgi opinionem ab odoribus, et continuas jactationes et cibum et cibi deffectum et abstinentiam et vigilias et soporem et somnum: præterea duplex bombycis et aureliæ senium, et papilionum eam, in quam vivunt, ætatem, et geminam eorum speciem, quarum altera bis quolubet anno ova emittat: genitalia item utriusque sexus organa testes penem, et uterum et ovaria, ovorumque incredibilem fere numerum, ad minimum quadringenta, sæpe ultra quingenta, quæ sola masculi seminis adspersione fæcundantur. Præterea bombycis in aureliam evasuri metamorphosim, qua ratione contingat,

quarumque partium amissione, et accessione, sive melius manifestatione nova, subtiliter et minute exponit, item et papilionis cranium pilis hirtum et dentes et mentum, et cranii cavitatem, quam opticus nervus magnam partem impleat, et spinalem medullam a capite ad corporis extrema, chordæ instar, interpositis ovalibus, uti apparet, nodulis similitudine parvorum cerebrorum, unde nervi oriuntur, contextam: tum et ventriculum ingentis molis, in cæca et oblonga intestinula desinentem et humorem, quo intus manat; rursus et vesicam, unde papiliones bombum edunt: similiter et magnam bombycibus insitam muci cujuspiam, sive potius pinguedinis, quæ proxima igni flammam concipiat, copiam, in qua viscera eorum cuncta resideant, et quæ cæteras quasque bombycis partes quantitate sua ante eat. Noviora et pulchriora ea fuerunt, quæ de bombycum cordis figura gracilem et longum cylindrum æquante, ad instar plurium cordiculorum invicem hiantium proposuit: jam etenim per longum dorsi in-

ter musculorum fibras, et in ea, quam diximus, pinguedine, perque totam corporis longitudinem, unio veluti quædam minimorum cordium suam sistolem et diastolem habentium ei visa fuit, unde an non arteriæ prodirent, is in dubio fuit, quamquam in aurelia conspicuos ramos adspexisset inter annulorum spatia, quem in modum is scripsit, arteriarum in totum similes: et hos quidem annulos Reaumurius, aliique negaverunt, deceptumque ab incumbente adipe Malpighium arbitrati sunt, quod jamque ab initio Swammerdamius Malpighio opposuerat, cum is staret pro unico, et æquabiliter in longum protenso insectorum corde. Insuper, cum in locustis vidisset indubias aeris bullas in inteviore cordis cavo vitali fluido illud circumeunti admixtas propter complures a proximo tracheæ trunco ramos in cor abeuntes, consimiles trachearum ramos circa bombycum cor, sive, ut ille scripsit, corcula notavit: vix adeo numerari possunt trachearum propagines, quæ singulas insectorum partes ade-

unt propter vitæ et motus conservationem: nempe quod iis mediantibus per eorum corpora principium illud vitæ circuat, quod in nobis, uti Malpighius mox subiungit „ *medio pulmone pertranseunti sanguini miscetur*. Quid prætercam cordis motum, quantum emineat in papilione plusquam in bombyce, quam sit rarus in aurelia, in quas denique admirabiles prorsus circa motum cordis *ataxias* Malpighius inciderit, nempe ut ab inferioribus ad superiora contentus in corde humor incederet, sicut in bombyce in aureliæ formam properante ei visum fuit: cum bombyx secaretur, circuitus ex adverso fiebat, sensimque iterum postea motus a cauda ad caput redibat: demum scalpto unquibus corde inferiora versus, circuitus chorea in contrariam partem reviviscebat: alias diastoles superius rara, inferius erat celeris et frequens, pulsusque in capite perdurabat, cum reliquæ partes in quiete degerent. Quid non dubitabimus insitam cordis vim, irritabilitatem Malpighio plane fuisse perspectam, cum

toties corculorum motus suos, et fere vitæ munera redintegrantium in insectis jam diu mortuis ab affusa aqua aut saliva ille meminerit. Ea in finem portentorum omnis generis, quæ in insectis vidit, summa fuit, ut in Plinianum illud sibi abeundum persuaserit, nihil adeo esse incredibile, quod non aliquando de Natura sit existimandum.

His fere majora superessent dicenda, si quando ea, quæ reliqua vidit in magno aliorum insectorum numero, in cicadis, noctilucis, ærucis, scarabæis, locustis, inque hominum et animantium vermibus, si quando, ajebam, singula ad verbum exprimere, temporis meique instituti ratio sineret. Secuit mammalia, volatilia, amphibia, pisces, tum potissimum thinnos, et gladium, quem appellant, piscem, et canem, et torpedinem, in eisque nova multa circa reticularem omenti structuram, adiposos ductus, circa branchiarum texturam et usus, cerebri item, opticorumque nervorum et oculi solertissimus quæsivit et invenit. Quorum eo plus raptim me-

moria mihi est facienda, propter postulatio-
nem et expectationem vestram, ut merito-
rum ejus in humana anatome, et perfecto-
rum, quæ dicimus, animalium recordationem
aggrediar. In qua celerior profecto sermo
curreret, si eorum, quæ sibi impervia reli-
quit, sive, quæ reliquis, qui ante eum fue-
runt, is non vidit melius, adque veritatem
non emendavit, sive etiam non effecit labo-
ribus suis, ut alii post ipsum plenius et me-
lius viderent, mentio mihi facienda fuisset:
ista, ajo, celerius dicere expedivisset, quam
memoriam eorum omnium, quæ is perfecit,
singularem prodere. Hoc unum est a primo
animalium conceptu ad cuncta omnino visce-
ra, et fibrarum, quibus ea intertexta sunt,
structuram et usus, omnia Malpighium vesti-
gavisse, quantum nemo alter post Galenum
et Vesalium ante eum præstiterat. Et nescio
ego, cur Malpighio opus de universa Ana-
tome, cum Messanæ degeret, italico sermo-
ne meditanti, cum illud a corde orsus ma-
gnam absolvisset partem, et certe primam fi-

nivisset, eamque ad Borellium et Fracassatum judicii caussa misisset, cur inquam, amicorum voluntas, Ruffo cum primis Borellii nomine eum dehortante, officeret, quo minus desideratum opus typis mandaret. Verum namque Historia eorum, quæ Malpighius vel primus omnium vidit, vel saltem secus ab his, qui ante eum fuerunt, ejusmodi est, quæ parumper absit, quin corporis universi anatomen complectatur. Undecumque principium sumas sive ab ossibus, et comunibus integumentis, quod facere Anatomici solent, sive a corde, quod Malpighius egerat, sive etiam a primis nascentis fætus in ovo lineamentis carina et cerebro, a Malpighii memoria, et Malpighio viam monstrante ordiendum est: eumque in singulorum quorumque viscerum capitis, thoracis et abdominis doctrina, tametsi in multis postera ætas longe meliora docuerit, nihilo secius ita sequi necesse est, ut nullibi eum propter studia sua illaudatum dimittere queas. Neque ego dubito eos, quibus Malpighii libri lecti fuerint

potenter, multa adhuc in administrationibus anatomicis inventuros fore, nostro etiam tempori valde accomodata, quorum suspicio nequaquam levis Malpighii animo forsitan insederat, ea vero absolvere nequivit propter solitam mortalium exuviarum, quibus omnes induimur, et humanorum casuum infirmitatem: verum etenim in isto magnorum virorum scripta prosunt incredibiliter, ut futurarum novitatum, quæ cum veritate compariturae sint, lineamenta hercule minuta, hisque solis, qui rite ad Sapientiam sint comparati, sensibilia amplectantur. Ossium fabricam et substantiam, eorumque compositionis et incrementi rationem per nova pericula tentavit: reticulum suum et cutis papillas, et tactus et gustus organum primus omnium, vel cum primis monstravit: spirales cordis fibras primus inventor is Borellio ostendit, licet Borellio contra scribenti Hallerus, aliique auscultaverint: motus sanguinis in ranis et nova prorsus circulationis phænomena, cum iterato contemplaretur, dilucidiora effecit. Præterea

cerebrum, quomodo tractari oporteat coctum et durescens ad anatomicos usus dixit, multaque de corticis et medullæ fabrica subiunxit, quorum nec quidem mentio ab antiquioribus facta fuerat: vesicularem pulmonum substantiam primus adstruit, et ostendit; hepatis, lienis, et renum et omentorum historiam observatione et animadversionibus suis locupletavit; utriusque sexus organa, tum potissimum muliebria, uterum et ovaria, et gravidi uteri mutationes industrie investigavit, partesque eas omnes anatomicis usibus subtiliter et enucleate accomodavit. Quod vero in adsignanda glandulosa et aciniformi pleroruimque viscerum substantia, is adversus veritatem peccaverit, non propterea eum excusavero, sed plus laudabo, quod errores sui Ruischiana inventa quodammodo parturiisse mihi videantur: videlicet quod magnorum virorum errores utilitate etiam sua nequaquam careant, propter invitationem ad meliora, quam ab illustribus viris factam nemo Sapientium est, qui recuset. Coronidem addunt immortalibus

Malpighii erga Anatomiam meritis ea, quæ scripsit de Formatione pulli in ovo et ovo incubato: quem librum, ejusque appendicem, a primis ad extrema usque verba, pulcherrimarum novarumque rerum cumulum singulos quosque ætatis suæ Medicos insolitis omnino laudibus in cælum evexisse nequaquam admodum admiror, neque etiam, quod in nostram et posteram ad infinitum ætatem ejus generis inventiones percrebuerint, easque postea duraturas fore tenendum sit: istud ego summopere suspicio Alb. Hallerum, quidquid in Phisicis et Anatomicis edidit, certe magnum, in his, quæ ad pulli formationem in ovo pertinent, omnino maximum vix aliqua, et parum ab his, quæ Malpighius viderat et dixerat, mutavisse, et cum primis in formatione dextri ventriculi cordis.

Et ista profecto ratione Morborum curatio, et rerum Naturæ contemplatio sub iisdem auctoribus, Celso judice, nata est, ut propterea indigne ii ferendi sint, qui Malpighium minime vel parum omnino fuisse Medicum,

neque in Medicina valuisse, olim et nuperis etiam annis Halleri nomine perhibuerunt. Quod fortassis de altero quopiam credi posset tantum impensissime ad Phisica et Anatomica studia diverso, de Malpighio non item, quod is a juventute sua Medicinam Practicam valdopere coluerit, eamque Messanæ docuerit, et Bononiam rediens, ei tantum sese dederit, quantum exercitatissimus alter quispiam: sileo frequentia cadaverum extispicia, quibus interfuit, morbi et mortis caussam per anatomen sollicite quæsiturus, quorumque sparsim meminit eo libro, quem de se ipso et suis rebus morti proximus condidit: mitto epistolas de purgatione in acutis morbis, et pisanarum febrium epidemia ei cum Borellio vicissim interjectas; mitto polyporum cordis historiam, opus propter rerum factorumque medicorum novitatem et utilitatem clinicis usibus peridoneum, his inquam singulis silentio præteritis quis non credat Valsalvæ et Morgagno Malpighii morborum judicia eo, quo prædixerat, exitu probata summæ laudis

instar interponentibus. Et quam rem Dii boni Malpighio ad Medicinam deffuisse putabimus, cui neque natura, neque inusitata mentis acies et claritas et ordo deerant, neque ea, quæ præstantissima feruntur, et reapse sunt Medicinæ munimina, consummatissima in Physicis et Anatomicis peritia: quem denique laboris patientissimum, et in parva re beatum, summaque humanitate et prudentia virum fuisse nemo dubitat: et oh singula ista quibusque Medicinam facientibus consociarentur, hisque solis epulis saturatæ Medicorum mentes ad ægrotantium cubilia et ultimas eorum necessitates prodirent. An quod veterum sermone usurpato Malpighius comunia de morborum caussis dixerit, fereque etiam Medicinæ subiectum humanum corpus, plusquam medicamenta, eorumque potestatem is quæsivisse videri possit? Clinicæ ego Medicinæ tantisper studiosus, quid ad ista decore, et cum veritate respondeam, nequaquam video: malem, ego dixero, Malpighio et Redio Medicis uti, quam in eorum Medicorum manus

incidere, qui perinde ægrotantes tractant, atque incognitam rem quampiam, de qua, quomodocumque libuerit, experimenta capere cuivis fas sit.

Utinam, quæ cuncta ille scripserat, ad nos pervenissent, quod vetuit inter cætera ejus incendium domus, quæ inopino casu, antequam Romam iret, fere omnis flagravit; quo factum est, ut non solum, quidquid sibi et familiæ usui habebat, amitteret, sed et libros et manuscripta, et usque microscopiorum suorum lentes, quarum unicam, quæ reliqua ab incendio fuit, cum secum domo exiens fortuito circumferret, et nescio quantum nummorum, quod clanculum surrepta simul omnia denuo perdiderit, molestissime tulit: quorum signorum quasi nuntiatione jamque sibi a terrestribus quiescendum esse, se admonitum fuisse dixit: sic ille Redio suo. Utinam et firmiore fuisset valetudine: jam etenim fere etiam a juventute stomacho laborabat, et maturior annis palpitatione cordis, articulari morbo, mictu cruento, et re-

num et vesicæ calculo. Quin in graves aliquando et diuturnas incidit febres; præterea oculorum inflammationes et dolores passus est, cum lentibus acutissimis minima quæque noctes diesque prosequeretur. Is porro corporis habitus Malpighio contigerat, qui cum parva statura et curvatis nequaquam leviter humeris ingentem animum cum gracili corpore coniunctum ostenderet: ejus forma vultus decora fuit, et ad gravitatem composita. Utinam et non adversæ totidem petulantium hominum artes ejus animum studiis pene confectum, invidia et malitiositate, quanta fieri poterat, non adhuc crudelius exedissent: quo circa justas ægritudinis caussas Malpighius ad finem usque, cum Bononiæ vixit, semper habuit, sive quod Crevalcorii, non multis a Bononia, lapidibus lucem primum adspexisse ei piaculo fuerit, sive quod ille Philosophiam plusquam formulas et verba profiteretur. Et eo iniquius ferenda erat eo tempore adversariorum Malpighii contumelia, quod in Phisicis et Anatomicis jamque clare Bononiæ

diescere cœpisset, ætatem dico Ant. Fælicis, et Al. Ferdinandi Marsilii, quorum ille cochlearum ova, secundus quanta in omni rerum Natura viderit, quanta sciverit, et quanta ad Scientiarum omnino omnium incrementa contulerit, suspicite isto loco, et admiramini omnes; sed Marsilius quidem cum Malpighio in perpetua amicitiæ conjunctione fuit. Erant præterea Albertinus et Valsalva, quos auditores et discipulos Malpighius habuit, et ex Valsalva magnus ille prope nascebatur Anatomicorum sui temporis Princeps et Pater Joan. Bapt. Morgagnus, qui se Malpighii nepotem esse gloriabatur propter paternum Valsalvæ sui amorem. Utinam et postremo NAPOLEONEM AUGUSTUM toti jura dantem Europæ, Gentiumque et Populorum, quoscumque bello fregerit, Conditorem iterum et Patrem vidisset, quod Cæsarum nemo ante eum fecerat, et Magnum Patris incrementum EUGENIUM NAPOLEONEM paternum Italiæ Regnum summa fortitudine et fide gubernantem; et oh utinam ad istorum ætatem Malpi-

ghius dilatus esse potuisset. Jam etenim non invisa solum majoribus, sed etiam inaudita præmia omnis generis virtutibus constituta, præfectosque undique gerendis Imperii rebus gnaros homines et scitissimos, miratus fuisset, ut insolitam et tantam Regnorum suorum vastitatem IMPERATOR ET REX NOSTER MAXIMUS Sapientium hominum auctoritate et gratia, plusquam imperterrita atque immensa militum suorum acie continere velle videatur. Tanta ne humanis animis, cum adhuc vivimus, erga Sapientiam remuneratio?

Ventum erat Malpighio ad annum ætatis tertium supra sexagesimum, cum ab INNOCENTIO XII Romano Pontifice, apud quem plurimum antea valuerat, cum is Bononiensem Provinciam administraret, in Archiatri Pontificis locum Romam invitatus est. Ille vero, postquam triennio circiter Romæ vixisset, perque omnium ora fereretur, totius Aulæ et Principum et Populi gratia communitus, iterato mensibus vix tribus interiectis, apoplexi correptus in omnium mærore deces-

sit. Fuit ejus vitæ finis, qualem Sapientis præstolari decet: cum etenim a primo apoplexiæ insultu iterum vitæ et virium aliquantum ei rediisset, domesticam rem omnem suam scripto testamento ordinavit: tum vero nomini suo non prospecturus solum, sed præterea sui temporis laudibus, et naturalium studiorum incrementis, scripta quæcumque sua recensuit, eaque, ut prælo post ejus obitum mandarentur, amicos per litteras rogavit: reliquum omne vitæ suæ Philosophiæ permisit, eiusque consolationibus, quibus nihil dulcius esse potest, iis potissimum, quæ cum Numinis providentissimi cultu sociantur, in vitam et mortem forti animo atque integro, sicuti antea perpetuo vixerat, similiter paratus. Erant tunc Romæ Baglivius et Lancisius, dignus certe uterque, propter studiorum suorum cum Malpighio coniunctionem, qui tanto homini et Medico morituro interessent, inque eos supremus ejus spiritus deffesso jamque et squallente corpore exiturus migraret. Baglivii opera, cum ejus cadaver

secaretur, cor mole sua auctum inventum est, cum eaque ingens cerebri emorragia.

Jam vero si quis adhuc mortuis, quod ego vehementer confido, nostrarum rerum sensus inest, puto ego te Marcelle Malpighi pro vetere illa tua erga omnes mansuetudine, morumque tuorum innocentia, isthic benigne dicenti mihi interfuisse, et quas tui laudes, quantum ego exterus inter tuos, tantum erga te obsequio proximus, uti Patria finitimus, oratione incompta retexui, haud quaquam adverso tulisse animo: ecquid enim esse potest carius posterorum cura, quid plus consolatorium inter tantas illustrium virorum ærumnas, quam ad nominis immortalitatem, quæ sola digna est virtutis remuneratio, adversus sui temporis contemptum, iniustitias, et vilitatem usque dixero provocare. Salve Magne et venerande Senex, atque iterum salve, utque nostris hujus anni studiis et laboribus annuas et faveas, augurantes a te oramus, et obtestamur pariter omnes. Annon etenim quod moriens cineres tuos Bononiam

adsportari volueris, istud iccirco a te factum putabimps, ut in præsentiam nostram ipse quasi particeps doctrinæ et celebritatis nostræ mortuus etiam venires? Vale iterum et æternum vale: nos te, quo Natura jubebit, ordine omnes sequemur.